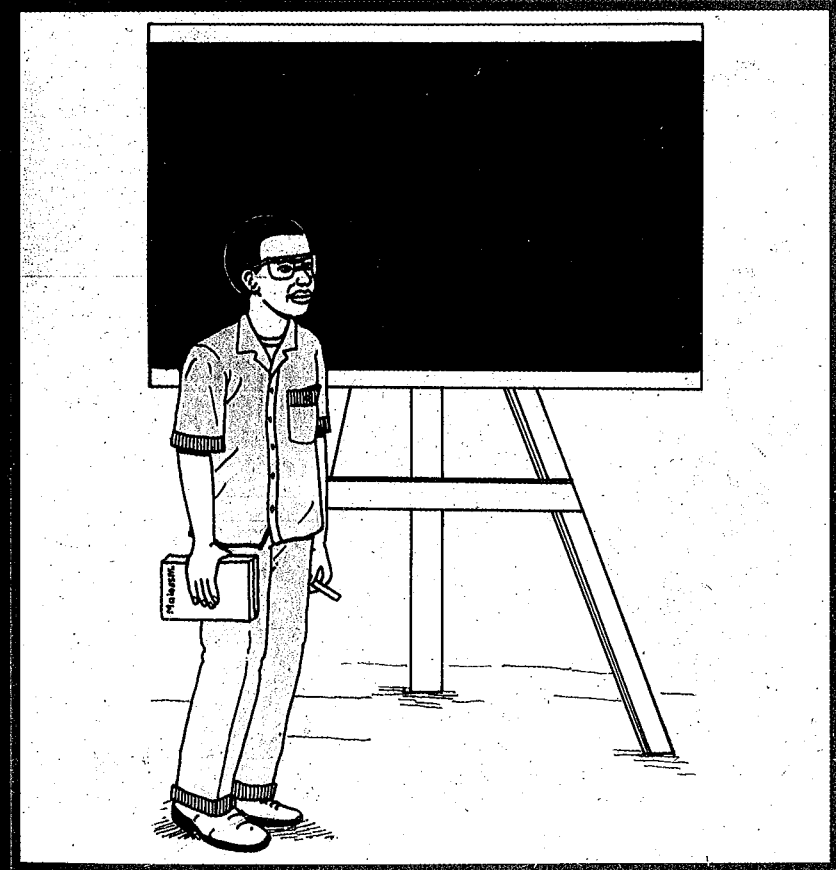

CARE-MALI
PROJET DE RENFORCEMENT DES CAPACITÉS DES ORGANISATIONS LOCALES
JEKULUW YIRIWALI POROZE - JEENE

KARAMOƆƆ DEMENAN

KALANJE NI SEBENNI • MARABOLOSIGI
BEEJEFANGA • JOSARIYAW

SAN 2002

USAID
USAID

CARE
CARE

USAID

CARE MALI / DJENNÉ
PROJET DE RENFORCEMENT DES CAPACITÉS DES ORGANISATIONS LOCALES
RECOL
Jekuluw Fanga Sinsinni Poroze / Jeene

KARAMOŊO DEMENAN

KALANJE NI SEBENNI • MARABOLOSIGI
BEEJEFANGA • JOSARIYAW

Gafe dilanbada
Zana Kone • Care Mali

Financement
Nafolo bobaga

KALANSENW KECOGO

« Kalanje ni sebenni, Marabulosigi, Bæjefanga sabaticogo jekulu kɔnɔ, ani hadamadeww ka josariyaw kalangafe » ye gafe ye min dilanna Keeri-Mali fe k'a jɛsin kerɛnkɛrɛnɛnya la jekuluw tɔndenw kalanni ma.

Gafe in dilanna kan minnu na kaban o ye : **Bamanankan, Fulakan ani, Kadɔkan.**

Gafe dilanna haju 2 kama :

1. Kalandenw degeli kalanje ni sebenni na faso kanw na.
2. Kalandenw ka faamuyali jiidili jekuluw yiriwacogo kan, bæjefangako kan, ani jamana sariyako taabolo dɔw kan.

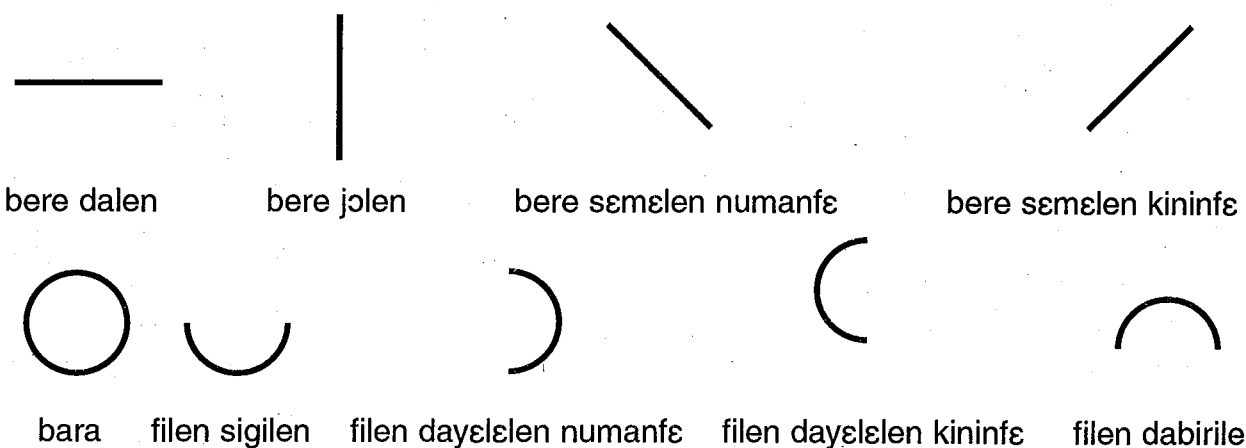
Gafe tilalen don yoro kunbaba 4 ye :

1. Masalabolow
2. Siginidenw
3. Seginkanniw
4. Maben

Kɔlsili :

Yanni karamogo ka baara damine ni gafe ye, a ka kan ka kalandenw dege folɔ sebenni taamasiyenw dilancogo la.

Sebenni taamasiyenw ye kɔnɔntɔn ye ; siginidenw ni jatadenw bæe be se ka seben ni o taamasiyenw kɔnɔntɔn ye. U file nin ye :

MASALABOLO KALANSENW KECOGO

1. Kalansen labenni :

Yanni karamogo ka taa kalanso kɔnɔ, a bæ kalansen laben so :

- Karamogo bæ masalabolo kalan so, k'a faamu kosebe.
- A bæ kalan kun seben.(kalandenw ka kan ka faamuyali min soro don kalan kɔnɔ).
- A ka kan ka jininkali minnu ke masalabolo baro senfe, a bæ olu laben.
- A mago bæ se kalankeminen minnu ma kalan senfe, a b'olu jini.
- Karamogo bæ se ka kunnafoni dafaw jini mogo werew fe walima gafe werew kɔnɔ.
- A bæ se ka mogo do jini, a bena baro ke baabu min kan o donniya bæ min na, o ka n'a deme masalabolo baro la kalan don. O mogo weleta bæ se ka ke poroze ka lasi-gidenw ye, walima maa werɛ.

2. Kalansen kecogo kalanso kɔnɔ :

- Karamogo bæ foli ke.
- A bæ walanba josi k'a je.
- A bæ don seben walanba la, walima a bæ kalanden do bila ka don seben.
- A bæ tɔgɔwele ke.
- Karamogo bæ farifonibaro do, walima hakilifoni wale dɔw ke. A bæ se ka kalandenw jininka fana ni farifoni baro do bæ min bolo, o k'o fo.
- Karamogo bæ seginkanni dooni ke don temenen kalan kelen kan.
- Kalansen bena ke fen min kan, karamogo b'o fo kalandenw ye.
- A bæ don kalansen kun fo kalandenw ye.
- Karamogo ni kalandenw bæ baro ke masalabolo baabu kan. Baro senfe, Karamogo ka baara fanba bæ ke jininkali ye ; kalandenw b'a jaabi.
- N'i y'a soro karamogo ye mogo werɛ wele ka n'a deme baro la, a bæ kuma di o ma ; o bæ kunnafoniw di kalandenw ma, u da ma se minnu ma.
- Karamogo bæ gafe kalan.
- Gafe kalannen kɔfe, a bæ kalandenw jininka, u ye kunnafoni kura minnu soro gafe kɔnɔ kumaw la u k'o fo.
- A bæ kalandenw jininka u ye kunnafoni werɛ minnu men gafe kɔnɔ ka fara baro kɔnɔta folenw kan.
- Karamogo bæ kalandenw jininka u ye min faamuya baro kɔnɔ.
- Masala bæ kuncɛ ni somogɔsama ye. (o somogɔsama sebennen don masalabolo laban na k'a kunbaya).

Siginidenkalan kecogo :

Lafijebo waati ka kan ka don siginidenkalan ni masalabolo baro ce.

Siginidenkalan bæ sebenfura je min kan, ja min bæ o sanfela la, o ni baro temenen hakilina bæ talike jɔgon na.

- Karamogo be ja jira kalandenw na, u k'a nini k'a sidon.
- Ni kalandenw ye ja sidon, karamogo b'u nininka a ni baro temenen jumen hakilinaw be talike jogon na ; ni kalandenw y'o don, karamogo n'u be seginkanni ke baro temenen kan.
- A be kalandenw nininka baro temenen somogosama la.
- A be baro temenen somogosama seben walanba la.
- A be fere tige ka dape jigin, don siginiden kalanta be min konon.
- A be kanje jigin don siginiden kalanta be min konon
- Don siginiden be jigin
- Don siginiden be seben walanba la k'a kunbaya, k'a togo fo kalandenw ye.
- Don siginiden be dorogo siginiden yelen korow la ka kannew bange. Kalandenw be na kanje sorolenw kalan walanba la.
- Kalandenw be dape misali dow di don siginiden be soron minnu konon. O misali dilenw be seben walanba la.
- Karamogo be kalanden dow bila ka don siginiden koroci (jira) misali dilenw konon.
- Don siginidenkalan be gafe ne min kan, karamogo be kalandenw bila k'o kalan.

Sebenni degeli

Yanni baara ka damine ni gafe ye, karamogo ka kan ka kalandenw dege folo sebennikelan mincogo la, ani sebenni taamasinew kecogo la.

Ni baara be ke ni gafe ye :

- Don siginiden sebencogo be nefo kalandenw ye.
- Karamogo be kalandenw bila u ka n'u dege don siginiden sebencogo la walanba la.
- Karamogo be don siginiden seben sebennisira konon, k'a jira kalandenw na ; kalandenw b'u dege a sebencogo la walanba la, u ka walanninw kan walima sebefura kan.
- Karamogo be degeli dow di kalandenw ma u ka taa olu ke yanni don were kalan ce.

Seginkanni kalansenw kecogo

Seginkanni kalansenw be ke sababu ye karamogo ka kalandenw ka faamuyali hake don kalansen temenenw kan. Seginkanniw ye i n'a fo degeliw ; u b'a to kalandenw yere fana k'u ka faamuyali hake don.

Seginkanni senfe, ni karamogo y'a kolosi k'o kalanden fanba ma faamuyali soron kalansen temenen min kan, a be se ka segin o kalansen kan.

Kunnasebenni minnu be seginkanni konon, karamogo be olu ke kalandenw kun. Karamogo be gafe ta ka kunnasebenni kalan. Kalandenw man kan k'u ka gafew dayele kunnasebenni waati. U b'u ka kayew, walima sebefura do ta ka kunnasebenni lamene k'a seben . Ni kalandenw tilara sebenni na, karamogo b'u ka kayew, walima sebefuraw mine k'u ka kunnasebenni filiw bo. Fili be dape minnu sebencogo la, a be tiiri ci olu koron ni biki bileman ye. Ni filibo banna, karamogo be bee ka seben d'a ma ; a be kunnasebenni seben walanba la, ani kalandenw be je ka baro ke u ka fili kelenw kan.

Degeliw ni **nininkali** minnu be seginkanni konon karamogo be se ka kalandenw tila kuluw ye u ka je k'olu ke jogon fe. N'u tilara o baara la, Kulu kelen kelen bee ka kumalasela be na u ka jaabi sorolen dantige walanba la jama jena. U ni karamogo be je ka filiw latilen jogon fe.

Maben kalansenw kecogo

Ni kalandenw tilara siginidenw kalanni na, ka se sebenni ni kalanje la, maben kalan be ke u kun karamogo fe.

Maben kalanni be ke sababu ye kalandenw ka se ka sebenni ke ka je ka soron fili t'a la. Kalansen minnu yera, karamogo be se ka degeliw ke kalandenw kun olu kan. O degeliw dow be se ka ke kulubaaraw ye ani kunnasebenniw.

Misali : Karamogo be se ka masalabolo do seben ni filiw ye, k'a nini kalandenw fe, u k'o filiw latilen.

A be se ka gafe konon masalabolow yoro dow ta k'olu ke kunnasebenni ye. A ni kalandenw be je k'o kunnasebenni filiw bo jogon fe kalanso konon. Ni fili yera yoro min na, o ni sebenni sariya min be talike jogon na kalandenw be nininka u k'o fo.

KARAMOGOKALAN KECSOGO

KALAN KONOKOW :

1. Maben kalan :

- Sigini (dafalenw, dafataw, samanin, nunnafoli).
- Kanɓe.
- Kobila.
- Sementiyalanw.
- Jlenɔɔ.
- Konɔɔ.
- Daje.
- Kumasen.
- Daje suguyaw.
- Jolanw...

2. Karamogoya kecogo :

- Kalansen labencogo.
- Kalansen waleyacogo.
- Kalansen kiimecogo.

3. Karamogo numan jogow :

- Munun.
- Basigi.
- Jelenya ni tilennanya (*karamogo man kan ka ke yuruguyurugumogo ye*).
- Sabali (*hali ni mogo min ye dusukasiko ke karamogo la a man kan ka dimi*).
- Kodon (*karamogo ka kan ka kunnafoniw jini tuma bee walasa a ka ke mogo faamuyalen ye*).
- Nisondiya (*karamogo man kan ka dusumangoya kalanden korɔ*).
- Timinandiya (*hali ni kalanden min mena ka sorɔ a ma faamuyali ke, karamogo man kan ka dimi o korɔ ; a ka kan ka feere bee tige walasa o be se ka faamuyali sorɔ*).
- Forobamogoya (*karamogo man kan ka mogo bo mogo la, a ka kan ka don jama la tuma bee*).

Kalansen folo : DAJEW BAKURUNBA DONNI

1. Daje minnu be bakurunba don :

Mogow mago ka telin ka jo daje minnu na, daje bakurunba kalan be ke olu kan. Olu dow file nin ye :

Kalanden togo

A ka dugu togo

A ka marabolo togo

A ka kafo togo

A ka mara togo

A ka jamana togo

Dugu minnu b'a ka dugu lamini na olu togo

A muso / ce togo

A denw togo

A ka dukono mogow togo

2. Kalan kuntaala janya : lere 24 (tile 4).

3. Kalan kecogo :

Karamogo be togo ninu seben walanba la k'u jira kalandenw na. A be se k'u seben sebenfura kunkuruninw kan k'u nagamin, kalandenw be togo kofolen pinin u cɛla k'o jira. Kalandenw be se ka bila fana u ka na u togo jira togo tow cɛla walanba la. Dugu n'a lamini duguw togo be se ka kalan daje bakurunbakalan senfe; jamana fana b'o cogo la.

Misali : Mali, Burikina, Senegali, Kodiacari, Nizeri, Lagine, Moritani.

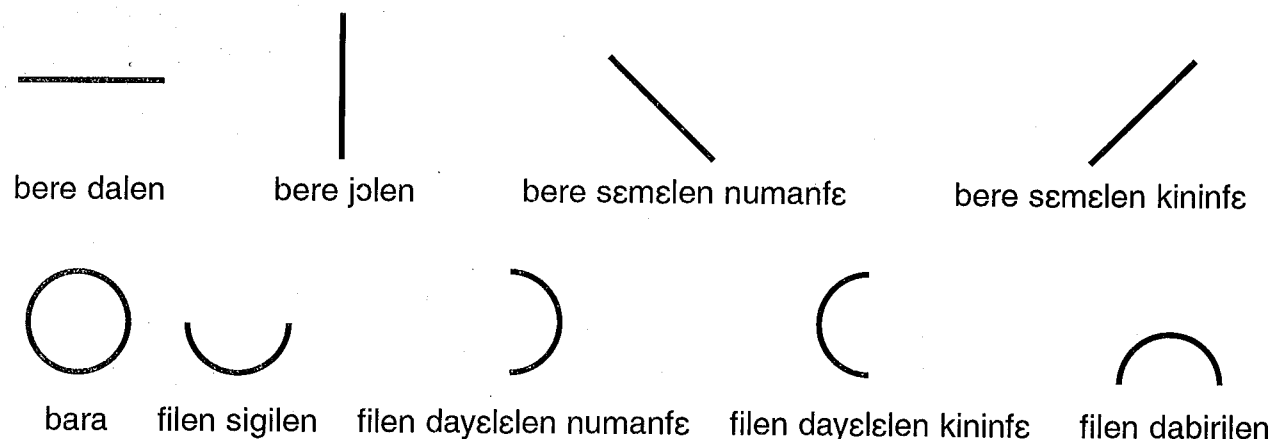
Kalansen 2 nan : SĒBĒNNI TAAMASIYĒNW

SĒBĒNNI TAAMASIYĒNW :

Kalopsili :

Yanni karamogo ka baara damine ni gafe ye, a ka kan ka kalandenw dege folo sĒbĒnni taamasiyĒnw dilancogo la.

SĒbĒnni taamasiyĒnw ye kōnōntōn ye ; signidenw ni jatedenw bĒe bĒe se ka sĒbĒn ni o taamasiyĒn kōnōntōn ye. U file nin ye :

Kalan kuntaala janya : Iere 6 (tile 1).

Kalan kecogo :

- Karamogo b'a fo kalandenw ye ko taamasiyĒn dōw de bĒe kĒe ka sĒbĒnni kĒe ; k'o taamasiyĒn ye kōnōntōn ye ; ni mogo min sera olu dilancogo la ka jĒe, o bĒe se sĒbĒnni na jōna ; a ka sĒbĒnnikĒecogo bĒe jĒe.
- A bĒe taamasiyĒn ninnu dilan kelen kelen k'u jira kalandenw na.
- Ni kalan bĒe taamasiyĒn min kan, n'a y'o dilan, walanba la, a bĒe kalandenw nininka o ni fen min bōlen don jōgōn fĒe u ka baarakĒefĒenw na walima u lamini fĒenw na u k'o fo.
- A bĒe kalandenw bila kelen kelen ka na taamasiyĒn dilan walanba la.
- A bĒe taamasiyĒn tōgō fo kalandenw ye.
- Karamogo b'a jini kalandenw fĒe u ka taamasiyĒn yelenw degeli dōw kĒe u ka kaye kōnō kalanso kōnō ani so.

Kalansen 3 nan (gafe jĒe 6) : MŌGŌW DONNI JĒKULU LA U YĒRE ņANIYA LA

1. Kalansen kun :

- Nafa min bĒe mōgōw donni na jĒkulu la u yĒre ma k'a sōro u ma waajibiya, kalandenw ka se k'o fo.
- Ni mōgōw ma don jĒkulu la u yĒre ņaniya la, o bĒe se ka tijĒni min lase jĒkulu ma, kalandenw ka se k'o fo.

2. Kuntaala janya : Iere 2.

3. ņininkali minnu bĒe kĒe baro senfĒe karamogo fĒe :

- JĒkulu ye mun ye ?
- JĒkulu joli bĒe aw ka dugu kōnō ?
- JĒkulu jumenw b'aw ka dugu kōnō ?
- JĒkulu kōfōlen ninnu dōw tōndenw bĒe kalanso kōnō y'an wa ?
- Mōgō bĒe kĒe aw ka jĒkulu ninnu tōden ye cogo jumen na ?
- Aw yĒre fĒe mōgō kan ka waajibiya ka don jĒkulu la wa ?
- Mun na ?
- N'i ye mōgō waajibiya k'a kĒe jĒkulu tōnden ye o bĒe se ka mun lase jĒkulu ma ?
- Aw ka jate la, mōgō doncogo ņuman ye jumen ye jĒkulu la ?
- Mun na ?
- N bĒna masalabolo kalan gafe kōnō, a y'a lamĒen, n'a ye min faamuya a kōnō kumaw la a ko fo.
- Danfara jumen bĒe gafe kumaw ni aw ka kumafōlenw ni jōgōn cĒe jĒkulu tōdenya cogoya kan ?
- Sisan an bĒe se k'a fo ko mōgō kĒli jĒkulu tōnden ye o ņaniya bĒe bō jōnni na ?
- An bĒe kumakan jumen kĒe an ka bi baro in somōgōsama ye ?

Kalansen kiimĒni :

- *Nafa jumen bĒe mōgōw donni na jĒkulu la u yĒre ma k'a sōro u ma waajibiya ?*
- *Ni mōgōw ma don jĒkulu la u yĒre ņaniya la, o bĒe se ka tijĒni jumenw lase jĒkulu ma ?*
- *An ka bi baro somōgōsama ye mun ye ?*
- *Bi baro in bĒe se ka mun nafa jĒe aw ye a' ka dugu kōnō an'aw ka jĒkuluw kōnō?*

Kalansen 4 nan (gafe ɲɛ 7) :**SIGINIDENKALAN : m, a****1. Kalansen kun :**

- Kalandenw ka se ka **m** ni **a** kalan u yere ye, k'u seben u yere ye.

2. Kuntaala janya : lere 4.**3. Kalansen kecogo :****Seginkanni :**

- An ka kalansen temenen tun be mun kan ?
- Aw ye mun faamuya o baro kono ?
- A ye gafe ɲɛ 7 nan ja laje !
- Sira jumen be ja in nin an ka baro temenen kumaw ce ?
- Baro in somogosa tun ye mun ye ?
- Ja in n'an ka baro temenen somogosa be talike jogon na, sebenni (kumasan) min file a dugu ma, o ye somogosa in sebennen ye.

Siginiden kalanni degeli :

- An ka somogosa in seben walanba la, an ka bi kalan be ke ale kan.
- Kumasan in sebennen file nin ye walanba la ; n bena a kalan, a y'a lamɛn, da be lama-gako hake min ke a kono ka jo (daje hake min b'a kono) a' k'o fo !
- Daje folo ye jumen ye ? Filanan ye jumen ye ?
- An ka daje folo jigin, an ka bi kalan keta b'o kono !
- A' ye daje jiginnen in folo lamɛn !
- Mankan (Kanje) joli b'a kono ?
- Mankan folo ye jumen ye ?
- An ka mankan folo in jigin !
- ɲegen (siginiden) joli be mankan folo in kono ?
- Do ka na siginiden folo jira an na !
- An ka siginiden folo in jigin.
- Jon be siginiden in togo don ?
- Ni mogo ma soro ka siginiden togo fo, karamogo b'a fo kalandenw ye. A be siginiden seben k'a kunbaya, ka kalandenw pininka.

Siginiden sebenni degeli :

- Karamogo be siginiden seben k'a kunbaya, ka kalandenw pininka.

- An ye sebenni taamasinyen kononton minnu ye, a sebennen don n'olu jumenw ye ?
- Karamogo be kalandenw bila kelen kelen ka na don siginiden seben walanba la yoro gansan na ani tiiri kono.

Kolɔsili : siginiden fila be kalan kalansen bee la fo n'a kera gafe ɲɛ 41 ta ye. Ni siginiden filanan be kalan, karamogo be bo sira minnu fe, olu file :

Siginiden filanan be daje min kono, a be feere tige k'o jigin. A be feere minnu tige ka siginiden folo jigin k'o kalan, a b'o feere jogonnaw tige ka siginiden filanan jigin k'o kalan.

- Ni karamogo ni kalandenw ye siginiden fila bee jigin k'u kalan, a be dorogoli ke.
Misali : m - a - ma.
ma - ma - mama
- Karamogo be kalandenw bila ka walanba kalan.
- Don siginidenkalan be gafe ɲɛ min kan, a b'o kalan.
- A be kalandenw bila ka gafe kalan.

Kalansen kiimɛni :

- *Kalandenw be don siginidenw sirakelen seben u ka kayew kono.*

Sokonɔbaara :

- *Kalandenw be don siginidenw sira fila seben u ka kayew kono.*
- *Kanje minnu dilanna ni don siginiden dorogolen ye, u b'o sira fila seben u ka kaye kono.*

Kalansen 5 nan (gafe ƚε 8 nan) : SARIYASEBEN SOROLI JEKULU BOLO

1. Kalansen kun :

- Kalandenw ka se k'a fo sariyaseben ye fen min ye.
- Nafa minnu be sariyaseben na kalandenw ka se k'o fo.
- U ka se ka sariyaseben dilancogo ƚεfo.
- Kunnafo ni minnu ka kan ka soro a kono u k'o fo.

2. Kuntaala janya : lεε 2.

ƚininkali minnu be ke baro senfe karamogo fe :

- An ka kalansen temenen baro tun be mun kan ?
- An ye mun fo o baro kono
- Sariya ye mun ye ?
- Sariyaseben ye mun ye ?
- Sariyaseben be aw ka jekulu jumenw na ?
- Jonw y'aw ka jekulu sariyaseben dilan ? (Munna sariyaseben te aw ka jekulu la ?)
- Aw ka jate la, jekulu ka sariyaseben dilanbaga ka kan ka ke jonniw ye ?
- Munna ?
- Kunnafo ni jumenw ka kan ka soro jekulu ka sariyaseben kono ?
- Nafa jumen be sariyaseben na jekulu ka baaraw la ?
- Ni sariyaseben te jekulu la, o be se ka tɛni jumen lase jekulu ma ?
- N bena masalabolo kalan gafe kono, a y'a lamɛn, n'a ye min faamuya a kono kumaw la a ko fo.
- Danfara jumen be gafe kumaw ni aw ka kumafolenw ni ƚogon ce sariyasebenko siratige la ?
- An be se ka kumakan jumen ke an ka bi baro in somogosa ye ?
- Kunnafo ni ninu sorolen kofe, aw bena mun de ke sisan aw ka jekuluw kono sariyasebenko siratige la ?

Kalansen kiimɛni :

- An ka bi baro somogosa ye mun ye ?
- Bi baro in be se ka mun nafa ƚε aw ye a ka dugu kono an'aw ka jekuluw kono ?

Kalansen 6 nan (gafe ƚε 9) : SIGINIDENKALAN : ε, s

1. Kalansen kun :

- Kalandenw ka se ka ε ni s kalan u yere ye, k'u seben u yere ye.

2. Kuntaala janya : lεε 4.

3. Kalansen kecogo :

Seginkanni :

- An ye siginiden jumenw ye an ka kalansen temenen na ?
- Do ka na u seben walanba la !
- A ye misali dow di siginiden yelen ninu be soro minnu kono !
- An ka baro temenen tun be mun kan ?
- Aw ye mun faamuya o baro kono ?
- A ye gafe ƚε 9 nan ja laje !
- Sira jumen be ja in ni an ka baro temenen kumaw ce ?
- Baro in somogosa tun ye mun ye ?
- Ja in n'an ka baro temenen somogosa be talike ƚogon na, sebenni (kumaseɛn) min file a dugu ma, o ye somogosa in sebennen ye.

Siginiden kalanni degeli :

- An ka somogosa in seben walanba la, an ka bi kalan be ke ale kan.
- Kumaseɛn in sebennen file nin ye walanba la ; n bena a kalan, a y'a lamɛn, da be lama-gako hake min ke a kono ka jo (daje hake min b'a kono) a' k'o fo !
- Daje folo ye jumen ye ? Filan ye jumen ye ?
- An ka daje folo jigin, an ka bi kalan keta b'o kono !
- A' ye daje jiginen in foto lamɛn !
- Mankan (kanɛ) joli b'a kono ?
- Mankan folo ye jumen ye ?
- An ka mankan folo in jigin !
- ƚegen (siginiden) joli be mankan folo in kono ?
- Do ka na siginiden folo jira an na !
- An ka siginiden folo in jigin.
- Jon be siginiden in togo don ?
- Ni mogo ma soro ka siginiden togo fo, karamogo b'a fo kalandenw ye. A be siginiden seben k'a kumbaya, ka kalandenw ƚininka.

Siginiden sebenni degeli :

- Karamogo be siginiden seben k'a kunbaya, ka kalandenw jininka.
- Siginiden in ni mun bolen don aw ka baarakɛfenw na, walima aw ka lamini fenw na ?
- An ye sebenni taamasinyen konɔnton minnu ye, a sebennen don n'olu jumenw ye ?
- Karamogo be kalandenw bila kelen kelen ka na don siginiden seben walanba la.

Kolɔsili : siginiden fila be kalan kalansen bɛɛ la fo n'a kɛra gafe nɛ 41 ta ye. Ni siginiden filannan be kalan, karamogo be bo sira minnu fe, olu file :

Siginiden filanan be dɛnɛ min konɔ, a be fɛɛɛ tige k'o jigin. A ye fɛɛɛ minnu tige ka siginiden fɔlɔ jigin k'o kalan, a b'o fɛɛɛ nɔgɔnnaw tige ka siginiden filanan jigin k'o kalan.

Siginidenkalan to bɛɛ be ke nin cogo la. O kama an tena misali wɛre di o kan tun.

- Ni karamogo ni kalandenw ye siginiden fila bɛɛ jigin k'u kalan, a be dorogoli ke.

Misali : s - ɛ - sɛ
s - a - sa

- A be kalandenw jininka kanɛ minnu sɔɔla dorogoli senfe olu be sɔɔ dɛnɛ minnu konɔ, u k'o misaliya dɔw di.

Misali : sɛ ma sa mama

Karamogo be misali ninnu seben walan na ka kalandenw bila u ka na don siginidenw jira u konɔ.

- Karamogo be kalandenw bila ka walanba kalan.
- Don siginidenkalan be gafe nɛ min kan, a b'o kalan.
- A be kalandenw bila ka gafe kalan.

Kalansen kiimeni :

- *Kalandenw be don siginidenw sira kelen seben u ka kayew konɔ.*

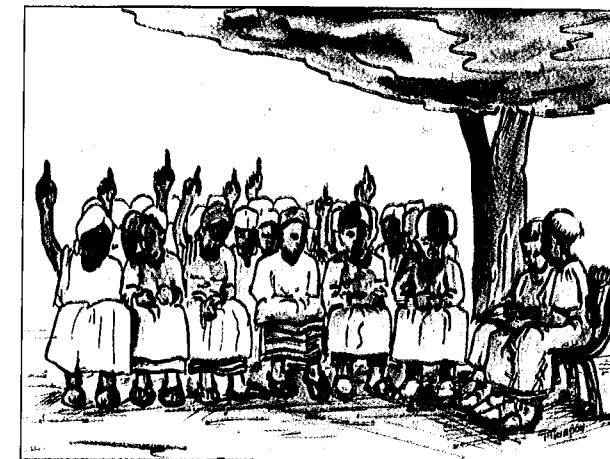
Sokɔnɔbaara :

- *Kalandenw be don siginidenw sira fila seben u ka kayew konɔ.*
- *U be don siginidenw dorogolen sira fila seben.*

Kalansen 7 nan (gafe nɛ 10 nan) : JɛKULU NɛMɔGɔW SUGANDICOGO ANI NɛMɔGɔYA FALEN-FALENNI

1. Kalansen kun :

- Nafa min be tɔndenw bɛɛ sendonni na jɛkulu nɛmɔgɔw sugandili la kalandenw ka se k'o fo.
- Nafa min be dansigili la nɛmɔgɔya kuntaala janya la, u k'o fo.

2. Kuntaala janya : lɛɛ 2.**3. Jininkali minnu be ke baro senfe karamogo fe :**

- An ka kalansen temenen baro tun be mun kan ?
- An ye mun fo o baro konɔ.
- Nɛmɔgɔ sugandi be ke cogodi aw ka jɛkulu konɔ ?
- Ni mɔgɔ minnu sugandira ka bila nɛmɔgɔya la aw ka jɛkuluw konɔ, olu be waati joli a ke la ?
- Munna ?
- Aw delila ka bɛɛjɛfangako kuma mɛn wa ?
- Bɛɛjɛfanga ye mun ye ?
- A ye bɛɛjɛfanga wale misaliya do fo min be ke a' ka dugu konɔ, a ka sigida la, wali-ma an ka jamana konɔ ?
- Yali nɛmɔgɔw be sugandi aw ka jɛkuluw konɔ cogoya min na o ni bɛɛjɛfanga wale dɔw be tali ke nɔgɔn na wa ?
- Cogo jumen na ?
- Nafa jumen be tɔndenw be sendonni na jɛkulu nɛmɔgɔw sugandili la ?
- Ni mɔgɔ damado dɔɔnɔw kɛra tɔn nɛmɔgɔw sugandibaa ye o be na ni mun ye ? O be se ka tijeni jumen lase jɛkulu ma ?
- Ni nɛmɔgɔya falen be to ka ke tɔn na nafa jumen b'o la ?
- Ni nɛmɔgɔya falen te tɔn min na o be na ni mun ye ?
- N bɛna masalabolo kalan gafe konɔ, a y'a lamɛn, n'a ye min faamuya a konɔ kumaw la a ko fo.
- Danfara jumen be gafe kumaw ni aw ka kumafolenw ni nɔgɔn ce nɛmɔgɔw sugandili-liko kan ?
- An be se ka kumakan jumen ke an ka bi baro in somɔgɔsama ye ?
- Kunnafo ni minnu sɔɔla baro in konɔ olu bɛna mun nafa nɛ aw ka jɛkulu konɔ ?

Kalansen kiimeni :

- *An ka bi baro somɔgɔsama ye mun ye ?*
- *Bi baro in be se ka mun nafa nɛ aw ye a ka dugu konɔ an'aw ka jɛkuluw konɔ ?*

Kalansen 9 nan (gafe ne 12 nan) : TAAMASINYEN 12 MINNU B'A JIRA KO JEKAFŌ NI JEKABAARA SABATILEN DON JEKULU KŌŊŌ

1. Kalansen kun :

- Nafa min be jekafŏ ni jekabaara la jekulu ka netaa sabatili la kalandenw k'o fŏ.
- Taamasiyen 12 minnu b'a jira ko jekafŏ ni jekabaara sabatilen don jekulu kŏŋŏ, kalandenw ka se k'olu fŏ.

2. Kuntaala janya : lere 2.

3. Nininkali minnu be se ka ke baro senfe karamogo fe :

- An ka kalansen temenen baro tun be mun kan ?
- An ye mun fŏ o baro kŏŋŏ.
- Jekafŏ ye mun ye ?
- Jekabaara ye mun ye ?
- Jekafŏ ni jekabaara be ke aw ka dugu kŏŋŏ walima aw ka jekuluw kŏŋŏ wale jumɛnw na ?
- A be ke cogo jumɛnw na ?
- Jekafŏ ni jekabaara be se ka waleya sira were jumɛnw fe jekulu kŏŋŏ ?
- Nafa jumɛnw be jekafŏ ni jekabaara la jekulu kŏŋŏ ?
- N bena masalabolo kalan gafe kŏŋŏ, a y'a lamɛn, n'a ye min faamuya a kŏŋŏ kumaw la a k'o fŏ.
- Aw ye kuma kura jumɛnw mɛn jekafŏ ni jekabaara kan gafe kŏŋŏ ?
- An be don min na i ko bi taamaseere minnu fŏra masalabolo kŏŋŏ olu jumɛnw sabatilen don aw ka jekulu kŏŋŏ ?
- Jumɛnw be yen minnu sabatilen te a kŏŋŏ ?
- Aw bena dabali jumɛnw de tige sisan walasa jekafŏ ni jekabaara ka sabati ka ne aw ka jekulu kŏŋŏ ?
- An be se ka kumakan jumɛnw ke an ka bi baro in somogŏsama ye ?
- Kunnafo ni minnu sŏrŏla baro in kŏŋŏ olu bena mun nafa ne aw ka jekulu kŏŋŏ ?

Kalansen kiimɛni :

- An ka bi baro somogŏsama ye mun ye ?
- Taamasiyen joli be yen minnu b'a jira ko jekafŏ ni jekabaara sabatilen don jekulu kŏŋŏ ?
- O ye taamasiyen jumɛnw ye ?
- Bi baro in be se ka mun nafa ne aw ye a ka dugu kŏŋŏ an'aw ka jekuluw kŏŋŏ ?

Kalansen 11 nan (gafe ne 14 nan) : JEKULU LAKODŌNNISEBEN (jekulu sigili yamaruyaseben)

1. Kalansen kun :

- Kalandenw ka se k'a fŏ jekulu lakodŏnniseben (sigili yamaruyaseben) ye fɛn min ye.
- Nafa min be lakodŏnniseben (yamaruyaseben) sŏrŏli la jekulu bolo u ka se k'o fŏ.
- Yamaruyaseben be sŏrŏ cogo min na kalandenw ka se k'o neƆŏ.

2. Kuntaala janya : lere 2.

3. Nininkali minnu be se ka ke baro senfe karamogo fe :

- An ka kalansen temenen baro tun be mun kan ?
- An ye mun fŏ o baro kŏŋŏ.
- Lakodŏnniseben (Yamaruyaseben) ye mun ye ?
- Danfara jumɛnw be jekulu sigili lakodŏnniseben ni jekulu sariyaseben ce ?
- Lakodŏnniseben be jekulu jumɛnw na aw ka dugu kŏŋŏ ?
- Lakodŏnniseben min b'aw ka jekulu la aw y'o sŏrŏ cogo di ? (Munna lakodŏnniseben t'aw ka jekulu la ?)
- Nafa jumɛnw be lakodŏnniseben na jekulu bolo ?
- Ni lakodŏnniseben te jekulu bolo o be se ka degun jumɛnw lase a ma ? A be mun tije a ye ?
- N bena masalabolo kalan gafe kŏŋŏ, a y'a lamɛn, n'a ye min faamuya a kŏŋŏ kumaw la lakodŏnnisebenko kan, a' k'o fŏ.
- Aw ye kuma kura jumɛnw mɛn lakodŏnnisebenko kan masalabolo in kŏŋŏ ?
- Aw bena dabali jumɛnw de tige sisan walasa a ka jekulu ka lakodŏnniseben sŏrŏ.
- Kunnafo ni minnu sŏrŏla baro in kŏŋŏ olu bena mun nafa ne aw ka jekulu kŏŋŏ ?
- An be se ka kumakan jumɛnw ke an ka bi baro in somogŏsama ye ?

Kalansen kiimɛni :

- An ka bi baro somogŏsama ye mun ye ?
- Nafa jumɛnw be yamaruyaseben na ?
- Yamaruyaseben be jini cogo di ?
- Bi baro in be se ka mun nafa ne aw ye a ka dugu kŏŋŏ an'aw ka jekuluw kŏŋŏ ?

Kalansen 12 nan (gafe ɲɛ 15 nan) :
SIGINIDENKALAN : y, o

Kolɔsili :

Siginidenkalan bɛɛ kɛcogo ye kelen ye.
 O kama an tɛna misali wɛrɛ di o kan tun.

Kalansen 13 nan (gafe ɲɛ 16 ni 17) :
SEGINKANNI

Kolɔsili :

A ɲininen don karamɔɔw fe u ka karamɔɔ dɛmɛnan laɲɛ seginkanni kalansenw kɛcogo ɲɛfɔlɛn don cogoya min na o kɔnɔ u ka gafe in seginkanni kalansen bɛɛ kɛ o cogoya la.

Kalansen 14 nan (gafe ɲɛ 18) :
BAARAW BOLODALI
(baaraw fɛɛrɛ tigeli ka kɔn u kɛwaati ɲɛ)

1. Kalansen kun :

- Baaraboloda ye wale min ye Kalandenw ka se k'o fɔ, ka baaraw bolodacogo ɲɛfɔ.
- Nafa min bɛ baaraw bolodali la ka kɔn u kɛwaati ɲɛ u ka se k'o fɔ.
- U ka se k'u ka jekulu ka kalo saba, san saba walima san duuru nataw baaraw bolodali misali dɔ kɛ.

2. Kuntaala janya : lɛrɛ 2.

3. ɲininkali minnu bɛ se ka kɛ baro senfɛ karamɔɔ fe :

- An ka kalansen tɛmɛnen baro tun bɛ mun kan ?
- An ye mun fɔ o baro kɔnɔ.
- Baaraboloda ye mun ye ?
- Aw bɛ baara minnu kɛ dugu kɔnɔ an'aw ka jekuluw kɔnɔ, aw b'olu boloda cogodi ?
- N'an ye misali ta senɛ kan, yanni samiye ka se aw bɛ aw ka forobaaraw labɛn cogodi ? Aw bɛ dabali jumɛnw tige yanni samiye ka se ?
- Mɔɔɔ jumɛnw de bɛ dabali ninnu tige du kɔnɔ ?
- Du kɔnɔmɔɔɔ kelen kelenna jɔyɔrɔ ye mun ye dabali tigeta ninnu na ?
- Ni cikɛla m'a ka san senɛ baaraw boloda ka kɔn samiye ɲɛ, o bɛ se ka mun lase a ma ?
- Nafa jumɛn bɛ baaraw bolodali la ?
- Jekulu ka baaraw bɛ boloda cogo di ?
- N bɛna masalobolo kalan gafe kɔnɔ, a y'a lamɛn, n'a ye min faamuya a kɔnɔ kumaw la baaraw bolodalikoko kan, a' k'o fɔ.
- Aw ye kuma kura jumɛnw mɛn baaraw bolodaliko kan masalobolo in kɔnɔ ?
- A'ye baara boloda misali dɔ dilan ! (Ni kalandenw tɛ se sebenni na fɔlɔ, u bɛ ɲɛfɔliw kɛ karamɔɔ b'u sɛbɛn walan na.)
- Aw bɛna dabali jumɛnw de tige sisan walasa a ka jekulu k'a ka baaraw boloda ka kɔn u kɛwaati ɲɛ ?
- Kunnafoɲi minnu sɔrɔla baro in kɔnɔ olu bɛna mun nafa ɲɛ aw ka jekulu kɔnɔ ?
- An bɛ se ka kumakan jumɛn kɛ an ka bi baro in somɔɔsama ye ?

Kalansen kiimɛni :

- An ka bi baro somɔɔsama ye mun ye ?
- Nafa jumɛn bɛ baaraw bolodali la ka kɔn u kɛ waati ɲɛ ?
- Baaraboloda bɛ kɛ cogo di ?

Kalansen 16 nan (gafe ne 20) :

NAFOLOLABAARAW NE NEBOCOGO JEKULU KONO

1. Kalansen kun :

- Kalandenw ka se k'a fo seereyaseben ye fen min ye.
- Nafa min be seereyaseben na nafololabaara hukumu kono. U ka se k'o fo.
- Seereyaseben suguya minnu be se ka soro jekuluw ka nafoloko baaraw hukumu kono u ka se k'o fo.
- Nafa minnu be tondenw bee kunnafoni ni na jekulu ka nafolokow kan kalandenw ka se k'o fo. U be kunnafoni cogo min na, u ka se k'o fo.
- U ka se ka seereyaseben misali dow dilan.
- Nafa min be jekulu tondenw kalanni na, kalandenw ka se k'o nefa.

2. Kuntaala janya : lere 2

3. Nininkali minnu be se ka ke baro senfe karamogo fe :

- An ka kalansen temenen baro tun be mun kan ?
- An ye mun fo o baro kono
- Seereyaseben ye mun ye ?
- Nafoloko seereyaseben ye mun ye ?
- Aw be seereyaseben suguya jumew don nafololabaara siratige la ? A' y'u ye min ?
- Karamogo be seereyaseben misali dow jira kalandenw na.
- Aw be nafololabaara minnu ke dugu kono an'aw ka jekuluw kono, yali seereyaseben be dilan olu la wa ?
- Munna ?
- Nafa jumew be seereyaseben na nafololabaara hukumu kono ?
- Karamogo yere be do fo ka fara kalandenw ka nafa folenw kan. A b'a jira kalandenw na ko hali n'i ye negeso, moto, wotoro, walima mine werew san i ka kan k'i jija seereyaseben ka soro a la ; o b'a to ni sonesiko mankan wulila i ka kisi gerere ma.
- Yali aw ka jekulu tondenw bee be kunnafoni jekulu ka nafolo dondaw n'u bodaw kan wa ?
- Munna ?
- Tondenw be se ka kunnafoni cogoya jumew na jekulu ka nafoloko cogoyaw kan ? Aw b'o baara ke cogodi aw ka jekulu kono ?
- Nafa jumew be tondenw kunnafonini na jekulu ka nafoloko cogoyaw kan ?

- Geleya jumew be se ka jekulu bali ka seereyasebenw dilan a ka nafololabaaraw hukumu kono ?
- Nafa jumew be tondenw kalanni na kalanje ni sebenni na nafoloko baara hukumu kono ?
- N bena masalabolo kalan gafe kono, a y'a lamew, n'a ye min faamuya a kono kumaw la seereyasebenko kan, a' k'o fo.
- Aw ye kuma kura jumew men masalabolo in kono an da ma se minnu ma baro kono ?
- Aw bena dabali jumew de tige sisan walasa seereyaseben ka ke a jekulu ka nafololabaaraw la ?
- Kunnafoni minnu sorola baro in kono olu bena mun nafa ne aw ka jekulu kono ?
- An be se ka kumakan jumew ke an ka bi baro in somogosa ye ?

Kalansen kiimani :

- An ka bi baro somogosa ye mun ye ?
- Nafa jumew be seereyaseben na ?
- A'ye seereyaseben misali do dilan !
(Seereyaseben suguya min be dilan karamogo b'o fo.)

Kalansen 22 nan (gafe ne 22) : MUSOW JOYORO JEKULU KONO

1. Kalansen kun :

- Nafa min be musow sendonni na jekulu kunkan kumaw foli la an'u bilali la jekulu nemogoya joyoro dow la kalandenw ka se k'o fo.
- Nafa min be musow ka haminankow jatemineni na jekuluw ka baara bolodataw kono u ka se k'o fo.

2. Kuntaala janya : lere 2.

3. Nininkali minnu be se ka ke baro senfe karamogo fe :

- An ka kalansen temenen baro tun be mun kan ?
- An ye mun fo o baro kono.
- Jekulu suguya jumenw b'aw ka duguw kono ?
- Jekulu jumenw be yen musow ni cew be minnu kono jogon fe ?
- Musow be joro jumen na jekulu ninnu kono ? U be baara jumenw ke ?
- Jonw ye jekulu ninnu nemogow ye ?
- Munna ?
- Munna musow te nemogoya joyorobaw la i n'a fo warimara, kuntigiba ?
- Ni « Gese ni fale » widewo kaseti be karamogo bolo, a be se k'o bo kalandenw ye, k'u nininka, geleya minnu be musow kan kaseti in kono.
- Aw be nemogoya joyoroba jumenw don musow be minnu na walima u delila ka minnu ke a ka dugu kono, a ka sigida la, walima an ka jamana kono ?
- Muso minnu be o joyoro ninnu na walima n'u delila k'u ke, u sera ka mun ke ?
- Musow be se ka sendon cogodi jekuluw baaraw jenaboli la ? Fere jumenw be se ka tige o la ?
- Ni musow sendonna jekulu kunkow jenaboli la, k'u bila nemogoya joyorow la, nafa jumen b'o la ?
- Ni musow kera bolokofemogo ye dijelatige baaraw la o be na ni tijeni jumenw ye ?
- N bena masalabolo kalan gafe kono, a y'a lamem, n'a ye min faamuya a kono kumaw la musow ka joyoroko kan, a k'o fo !
- Aw ye kuma kura jumenw men musow kan masalabolo in kono ?
- Aw bena dabali jumenw de tige sisan walasa musow kana ke bolokofemogo ye a ka dugu kono a n'aw ka jekuluw kono ?
- Kunnafo ni minnu sorola baro in kono olu bena mun nafa ne aw ka jekulu kono ?
- An be se ka kumakan jumen ke an ka bi baro in somogosa ye ?

Kalansen kiimni :

- *An ka bi baro somogosa ye mun ye ?*
- *Nafa jumen be musow sendonni na jekulu kumalatige la ?*

Kalansen 24 nan (gafe ne 24) : TAAMASEERE 6 MINNU B'A JIRA KO JEKULU YE JEKULU JENAMA YE

1. Kalansen kun :

- Taamaseere minnu b'a jira ko jekulu ye jekulu sebelama ye kalandenw ka se k'olu fo.

2. Kuntaala janya : lere 2;

3. Nininkali minnu be se ka ke baro senfe karamogo fe :

- An ka kalansen temenen baro tun be mun kan ?
- An ye mun fo o baro kono.
- Jekulu jenama (sebelama) ye jekulu sugu jumen ye ?
- Taamaseere jumenw b'a jira ko jekulu be taabolo puman kan ?
- O taamaseere ninnu jumen b'aw ka jekulu la ?
- N bena masalabolo kalan gafe kono, a y'a lamem, n'a ye min faamuya a kono kumaw la jekulu jenama taamaseerew la aw k'o fo.
- Aw ye kuma kura jumenw men jekulu jenama taamaseerew kan masalabolo in kono an da tun ma se minnu ma folo ?
- Taamaseere ninnu jumenw b'aw ka jekulu la ?
- Jumenw b'aw ka jekulu je ?
- Munna olu b'a je ?
- Aw bena dabali jumenw de tige sisan walasa wale minnu b'aw ka jekulu je ka ke tabarikala jekulu ye olu ka se ka k'a la ?
- Kunnafo ni minnu sorola baro in kono olu bena mun nafa ne aw ka jekulu kono ?
- An be se ka kumakan jumen ke an ka bi baro in somogosa ye ?

Kalansen kiimni :

- *An ka bi baro somogosa ye mun ye ?*
- *Taamaseere jumenw de b'a to jekulu be jate jekulu sebelama fe ?*

Kalansen 26 nan (gafe ne 26) :**JOSARIYAW****1. Kalansen kun :**

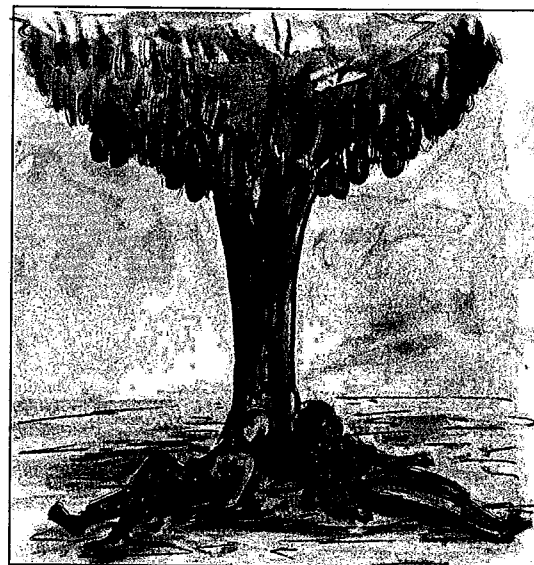
- Kalandenw ka se k'a fo josariya ye fen min ye.

2. Kuntaala janya : lere 2.**3. Nininkali minnu be se ka ke baro****senfe karamogo fe :**

- An ka kalansen temenen baro tun be mun kan ?
- An ye mun fo o baro kono.
- Josariya ye mun ye ?
- A' ye josariya misali dow fo ?
- Josariya be nini hukumu jumenw kono ?
- N bena masalabolo kalan gafe kono, a' y'a lamen, n'a ye min faamuya a kono kumaw la josariyako kan, a' k'o fo.
- Aw ye kuma kura jumenw men masalabolo in kono josariyako kan an da tun ma se minnu ma ?
- Yali wale dow be aw ka sigida la a be se ka josariya nini ke min na wa ?
- O ye wale jumenw ye ?
- Nafa jumen be jamana sariyaw donni na josariya nini hukumu kono ?
- Aw bena dabali jumenw de tige sisan walasa a k'a ka jekulu tondenw ka degunw furake josariyako hukumu kono ?
- Kunnafo ni minnu sorola baro in kono olu bena mun nafa ne aw ka jekulu kono ?
- An be se ka kumakan jumen ke an ka bi baro in somogosa ye ?

Kalansen kiimeni :

- *An ka bi baro somogosa ye mun ye ?*
- *Josariya ye mun ye ?*
- *Nafa jumen be jamana sariyaw donni na josariya nini hukumu kono ?*

Kalansen 28 nan (gafe ne 28, 29) :**JOSARIYAW NINICOGO****1. Kalansen kun :**

- Kalandenw ka se k'a fo josariya ye fen min ye.
- Kalandenw ka se ka josariya ninicogo nefo.
- Jekulu be feere minnu tige an'a ka kan ka teme sira minnu fe walasa k'a sedon sigida ni jamana yiriwali baaraw la kalandenw ka se k'o nefo.

2. Kuntaala janya : lere 2.**3. Nininkali minnu be se ka ke baro senfe karamogo fe :**

- An ka kalansen temenen baro tun be mun kan ?
- An ye mun fo o baro kono.
- Josariya ye mun ye ?
- A' ye josariya misali dow fo ?
- Josariya be nini hukumu jumenw kono ?
- Josariya be nini cogo di ?
- N bena masalabolo kalan gafe kono, a' y'a lamen, n'a ye min faamuya a kono kumaw la josariyako kan, a' k'o fo.
- Aw ye kuma kura jumenw men masalabolo in kono josariyako kan an da tun ma se minnu ma ?
- Aw delila ka josariyaninini wale jumenw ke ?
- Yali wale dow be aw ka sigida la a be se ka josariya nini ke min na wa ?
- O ye wale jumenw ye ?
- Nafa jumen be jamana sariyaw donni na josariya nini hukumu kono ?
- Aw bena dabali jumenw de tige sisan walasa a k'a ka jekulu tondenw ka degunw furake josariyako hukumu kono ?
- Laben jumenw de be ke folo yanni ka josariyaw ninini wulikajo baaraw damine ?
- Jekulu be se k'a sendon sigida walima jamana yiriwali kumaw latigeli n'a baaraw keli la cogo di ?
- Aw ka jekulu delila k'a dadon sigida walima jamana yiriwali baara jumenw kumalati tige la ? O kera cogo di ?
- Kunnafo ni minnu sorola baro in kono olu bena mun nafa ne aw ka jekulu kono ?
- An be se ka kumakan jumen ke an ka bi baro in somogosa ye ?

Kalansen kiimeni :

- *An ka bi baro somogosa ye mun ye ?*
- *Josariya ye mun ye ?*
- *Josariya be nini ni feere jumenw ye ?*
- *Nafa jumen be jamana sariyaw donni na josariya nini hukumu kono ?*

Kalansen 31 nan (gafe ne 32) :**JEPŊŊONYA****1. Kalansen kun :**

- Kalandenw ka se k'a fo jepŋŋonya ye fen min ye.
- Nafa minnu be jepŋŋonya sira donni na jekulu ni jekulu werew ce, ani demejekuluw ce, walima a ni jamana cakedaw ce, kalandenw ka se k'olu fo.

2. Kuntaala janya : lere 2.**3. Nininkali minnu be se ka ke baro senfe karamogo fe :**

- An ka kalansen temenen baro tun be mun kan ?
- An ye mun fo o baro kono.
- Jepŋŋonya ye mun ye ?
- A' ye jepŋŋonya misali dow fo ?
- Jepŋŋonya sira jumen be aw ka jekulu bolo ?
- O sorola cogo di ?
- A sinsinnen be mun kan ?
- N bena masalabolo kalan gafe kono, a y'a lamem, n'a ye min faamuya a kono kumaw la jepŋŋonyako kan, a' k'o fo.
- Aw ye kuma kura jumenw men masalabolo in kono jepŋŋonya kan an da tun ma se minnu ma ?
- Nafa jumenw be jepŋŋonya la ?
- Aw bena dabali jumenw de tige sisan walasa a ka jekulu ka se ka jepŋŋonw soru ?
- Kunnafo ni minnu sorola baro in kono olu bena mun nafa ne aw ka jekulu kono ?
- An be se ka kumakan jumen ke an ka bi baro in somogosa sama ye ?

Kalansen kiimani :

- *An ka bi baro somogosa sama ye mun ye ?*
- *Jepŋŋonya ye mun ye ?*
- *Josariya be nini ni feere jumenw ye ?*
- *Nafa jumen b'a la ?*

Kalansen 34 nan (gafe ne 34) :**MARABOLOSIGI****1. Kalansen kun :**

- Kalandenw ka se k'a fo :
- Marabolo ye fen min ye.
- Marabolosigi kun ye min ye.
- Nafa min be marabolo sigi la.

2. Kuntaala janya : lere 2.**3. Nininkali minnu be se ka ke baro senfe karamogo fe :**

- An ka kalansen temenen baro tun be mun kan ?
- An ye mun fo o baro kono.
- Marabolo ye mun ye ?
- Maraboloko daminena Mali la san jumen na ?
- Aw ka dugu be marabolo jumen na ?
- Yanni marabolosigi ka na an ka jamana mara tun be ke cogo jumen na ?
- Marabolosigi ye yelma jumenw don Mali jamana mara taabolow la ?
- Marabolosigi kun ye mun ye ?
- Nafa jumen b'a la ?
- Tawo jumen b'a la ?
- Danfara jumenw b'a ni mara taabolo korow ce.
- N bena masalabolo kalan gafe kono, a y'a lamem, n'a ye min faamuya a kono kumaw la Maraboloko kan, a' k'o fo.
- Aw ye kuma kura jumenw men masalabolo in kono maraboloko kan an da tun ma se minnu ma ?
- Jekuluw joyoro ye mun ye marabolo ka jetaa baaraw la ?
- Kunnafo ni minnu sorola baro in kono olu bena mun nafa ne aw ka jekulu kono ?
- An be se ka kumakan jumen ke an ka bi baro in somogosa sama ye ?

Kalansen kiimani :

- *An ka bi baro somogosa sama ye mun ye ?*
- *Marabolosigi ye mun ye ?*
- *A kun ye mun ye ?*
- *Nafa jumenw b'a la ?*

Kalansen 36 nan (gafe ne 36 ni 37) :

MARABOLO JOYORO SIGIDA KA JETA BAARAW LA

1. Kalansen kun :

- Kalandenw ka se ka marabolo ka baaraketaw fo sigida la.
- Sariya te marabolow yamaruya ka baara minnu ke sigida la u k'olu fo.

2. Kuntaala janya : lere 2.

3. Nininkali minnu be se ka ke baro senfe karamogo fe :

- An ka kalansen temenen baro tun be mun kan ?
- An ye muri fo o baro kono.
- Marabolo ye mun ye ?
- Aw ka dugu be marabolo jumen na ?
- Maraboloko daminena Mali la san jumen na ?
- Yanni marabosigi ka na an ka jamana mara tun be ke cogo jumen na ?
- Marabosigi ye yelema jumenw don Mali jamana mara taabolow la ?
- Yanni marabosigi ka na jon tun b'aw ka sigida yiriwali baaraw dantige ?
- Maraboloko daminelen in jon b'a ke sisan ?
- Nafa jumen b'o la ?
- Marabolo be baara minnu nenabo sigida la o ye jumenw ye ?
- N bena masalabolo kalan gafe kono, a y'a lamem, n'a ye min faamuya a kono kumaw la maraboloko kan, a' k'o fo.
- Aw ye kuma kura jumenw men masalabolo in kono maraboloko kan an da tun ma se minnu ma ?
- Sariya be marabolow yamaruya ka baara jumenw ke sigida la ?
- A t'u yamaruya ka jumenw ke ? (Sanfe kalanko: k'a ta kalanso 10 nan na ka yelen, sigida togola wari dilanni, kelebolo sigili marabolo kono min ni jamana ta te kelen ye, Jamana ni jamana were ce kunkankow nenaboli, jonjon (darapo) were dilanni marabolo togola min ni jamana ta te kelen ye...)
- Kunnafo ni minnu sorola baro in kono olu bena mun nafa ne aw ka jekulu kono ?
- An be se ka kumakan jumen ke an ka bi baro in somogosa sama ye ?

Kalansen kiimani :

- An ka bi baro somogosa sama kera mun ye ?
- Marabosigi ye mun ye ?
- A kun ye mun ye ?
- Nafa jumenw b'a la ?
- Sariya b'a yamaruya ka baara jumenw ke sigida la ? A yamaruyalen te ka jumenw ke ?

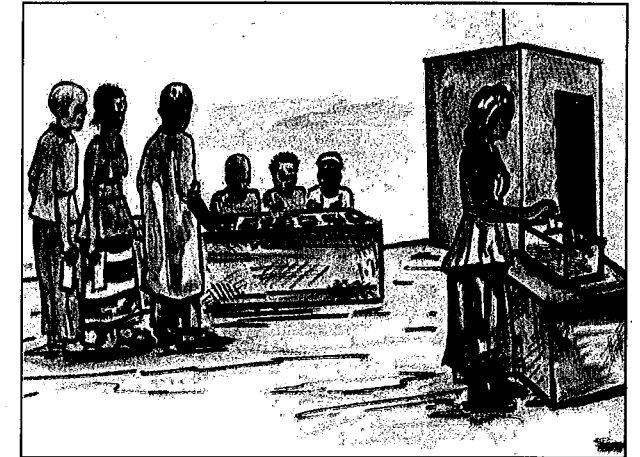

Kalansen 39 nan (gafe ne 39 ni 40) :

MARABOLO KALAFILIW

1. Kalansen kun :

- Kalandenw ka se k'a fo :
 - Kalafili ye fen min ye.
 - Mogo minnu yamaruyalen don ka kalafili ke.
 - Kalafili be se ka ke mogo minnu ye.
 - Marabolo nemogow (konseyew) hake be dantige cogo min na.
 - Marabolo kuntigiba (meri) joyoro ye min ye marabolo baaraw la.

2. Kuntaala janya : lere 2.

3. Nininkali minnu be se ka ke baro senfe karamogo fe :

- An ka kalansen temenen baro tun be mun kan ?
- An ye mun fo o baro kono.
- Marabolo ye mun ye ?
- Maraboloko daminena Mali la san jumen na ?
- Kalafili ye mun ye ?
- Aw delila ka kalafili ke wa ?
- Waati jumen ? Hukumu jumen kono ?
- O kera cogo di ?
- Yali dugu mogo bee ye o kalafili ke wa ?
- Munna dow m'a ke ?
- Yali sariya be bee yamaruya ka kalafili ke wa ?
- Munna ?
- Jonw ma yamaruya ?
- Munna ?
- Kala be se ka fili bee ye wa ?
- Munna ?
- Nemogo joli sugandira ka bila aw ka marabolo nemogoya la kalafili senfe ?
- Yali marabolo bee nemogow hake damakakan wa ?
- Munna dow ta ka ca ni dow ta ye ?
- Munna marabolo dow meri dankanw ka ca ni dow ta ye ?
- Meri ka baara ye mun ye marabolo kono ?
- N bena masalabolo kalan gafe kono, a y'a lamem, n'a ye min faamuya a kono kumaw la Maraboloko kan, a' k'o fo.

- Aw ye kuma kura jumenw men masalabolo in kono maraboloko kan an da tun ma se minnu ma ?
- Kunnafo ni minnu sorola baro in kono olu bena mun nafa ne aw ka jekulu kono ?
- An be se ka kumakan jumen ke an ka bi baro in somogosa ya ?

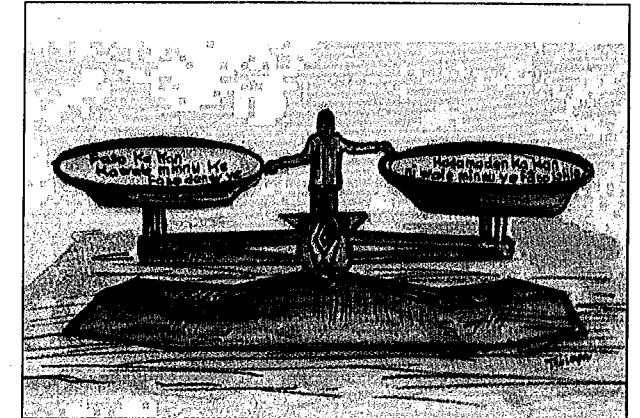
Kalansen kiimani :

- *Kalafili ye mun ye ?*
- *Mogo jumenw yamaruyalen don ka kalafili ke ?*
- *Kalafili be se ka ke mogo jumenw ye ?*
- *Maraolo nemogow (konseyew) hake be dantige cogo di ?*
- *Marabolo kuntigiba (Meri) jayaw ye mun ye marabolo baaraw la ?*

Kalansen 42 nan (gafe ne 42) :
HADAMADENW KA JOSARIYAW

1. Kalansen kun :

- Kalandenw ka se ka hadamadenw ka josariyaw fo. (Hamaden ni fen min ka ka : an'a ka kan ka wale minnu ke u k'olu don.)

2. Kuntaala janya : lere 2.

3. Nininkali minnu be se ka ke baro senfe karamogo fe :

- An ka kalansen temenen baro tun be mun kan ?
- An ye mun fo o baro kono.
- Josariya ye mun ye ?
- A' ye josariya misali do di !
- Nafa jumen be josariyaw la di ne kono ?
- N bena masalabolo kalan gafe kono, a y'a lamen, n'a ye min faamuya a kono kumaw la josariyako kan, a' k'o fo.
- Aw ye kuma kura jumenw men josariyako kan masalabolo in kono an da tun ma se minnu ma ?
- Kunnafo ni minnu sorola baro in kono olu bena mun nafa ne aw ka jekulu kono?
- An be se ka kumakan jumen ke an ka bi baro in somogosa ya ?

Kalansen kiimani :

- *An ka bi baro somogosa ya mun ye ?*
- *Josariya ye mun ye ?*
- *Kulubaara la, a' be josariya minnu don, a' y'olu se ben ka na u dantige jama jena.*

Maquette et impression
IMPRIM COLOR Bamako • Tél. 221 45 45
Octobre 2002